

CULTURA

La petjada verdagueriana vora l'Ebre

Emigdi Subirats
escriptor

Una visita familiar recent a la casa museu de Mossèn Cinto Verdaguer al seu poble natal de Folgueroles (Osona) m'ha portat a refrescar en un tres i no res l'estreta relació sentimental que han tingut històricament alguns importants escriptors de les comarques centrals dels Països Catalans amb la figura del poeta de Catalunya, de la qual n'havia fet cinc cèntims en algun article anteriorment. Tanmateix, aquest títol honorífic amb què el coronava el totpoderós bisbe Morgades al monestir de Santa Maria de Ripoll l'any 1886, el portava a substituir un altre poeta molt popular entre la ciutadania catalana: en Francesc Vicent Garcia (criat a Tortosa, d'on provenia la seua família), que ha passat a la història literària com a Rector de Vallfogona, al qual la tradició popular des de la dissetena centúria li havia atorgat una distinció pareguda.

Ja a principis del segle passat la figura de Verdaguer va influenciar notablement els quefers d'alguns eclesiàstics catalanistes ebrencs, que varen entendre la poesia com a un mitjà ideal per a exercir certa influència social. Entre aquests versadors verdaguerians destacarem, per raons òbvies, la figura clau de Mn. Joaquim Garcia Girona (Benassal, Alt Maestrat 1867 - Baeza, Jaén

1928): ordenat sacerdot a Tortosa i vinculat a *La Veu de Tortosa* (1899-1903), el primer rotatiu en llengua catalana de la ciutat. L'any 1920 va publicar un extens poemari amb el nom de *Seidà* (guanyador dels Jocs Florals de Lo Rat Penat de València de 1919), la gran epeïa de la reconquesta del poble valencià a través de les fortificacions de Morella, Peníscola i Borriana. Només podia ser escrit en la llengua del Maestrat, la catalana, el qual consta de 6.251 versos dividits entre 13 cants i un epíleg al més viu estil verdaguerià. La intenció del poeta era ben explícita: volia que la seua terreta del Maestrat tingués el seu petit Canigó.

El polifacètic literat i intel·lectual catalanista Joan Cid i Mulet (Jesús 1907 - Ciutat de Mèxic 1982) li va dedicar un vibrant poema, que va incloure al recull *Roses blanques* (1934), que acaba amb uns versos de gran impacte: *I, encara que malaurat un jorn morires/ deixant-ne Catalunya sens joia ni consol;/ no moriràs, no, que tes radiancs guspires/ amb no-saltes viuran amb resplendors de sol...!* Uns dels versos més recordats de Verdaguer, els quals han estat musicats reiteradament, són òbviament: *Dolça Catalunya pàtria del meu cor, quan de tu s'allunya, d'enyorança es mor.* Cid i Mulet ens els poetitza també amb mestrat-

ge: *Fugires un mal jorn d'aquesta nostra terra,/ la terra catalana que tu amares tant,/ i un crit d'angoixa, dels plans i de la serra/ n'eixí planivol amb tons de tètric cant.*

La petjada de Mossèn Cinto la trobem fàcilment en la notòria poètica de Salvador Estrem i Fa (Falsat 1893 - 1936), conegut per la seua abrandada trajectòria periodística com *el Poeta del Priorat*. De formació cristiana i conservadora, la catalanitat va ser el motor de la seua obra literària. Els ecos del poeta osonés són ben presents en els seus poemes dedicats a la llengua catalana, la vida de pagès, Catalunya, Escornalbou, o Muntanyes del Priorat, mitjançant els quals prova de mitificar les serralades i els monestirs comarcals per tal de dotar-los d'una alta dimensió literària al més clar estil verdaguerià.

L'any 1952, en el cinquantè aniversari del seu traspàs, Sebastià Juan Arbó treia a la llum la que és considerada com una de les millors biografies del gran poeta de la Renaixença. El mèrit del novel·lista rapitenc, un narrador veritablement excel·lent, rau precisament en el fet que va saber aconseguir un retrat acurat del personatge mitjançant la tècnica de la biografia novel·lada. Ens apropa d'una manera molt brillant tot un seguit de vivències del per-

sonatge, del qual anem coneixent moments íntims en els quals exterioritza tota mena de sentiments. En el marc de la recuperació de la figura de Verdaguer, els llavors joves literats Gerard Vergés i Jesús Massip varen redactar algunes crítiques rellevants del recull biogràfic d'Arbó a les pàgines de *Geminis* (1952 - 1961), la històrica revista tortosina "amb anhel explícit d'exteriorització cultural" que va intentar ser tota una onada de claror intel·lectual enmig de la foscor a què tenia sotmesa el règim franquista bona part de la gent lletrada d'arrel catalana. Hem de recordar també que el 2011, Llorenç Soldevila impartia la conferència *Sebastià Juan Arbó, biògraf de Verdaguer*, a les VII Jornades d'intercanvi cultural celebrades a les Terres de l'Ebre.

Ja entrada aquesta centúria, l'any 2015, el literat flixanco Andreu Carranza s'aproxima a la gran figura poètica de la Renaixença en la novel·la *El poeta del poble*, obra guanyadora del prestigiós premi Josep Pla. En el transcurs de la narració anem vivint els quefers del poeta en els seus viatges apassionants per Cuba, Terra Santa o el Vaticà, així com el seu dolorós trencament amb la controvertida família del Marquès de Comillas.

Last but not least, hem de fer esment del

notable treball verdaguerià de l'investigador literari suís Curt Wittlin (Reinach, Basilea 1951 - Tortosa 2019), la defunció del qual hem hagut de lamentar recentment. El qui va ser un dels grans estudiosos de la literatura catalana medieval, resident a les Terres de l'Ebre durant els darrers 15 anys de la seua vida, va interessar-se altament per la figura de Mossèn Cinto, fruit de la seua aguerida passió excursionista. Es va encarregar de l'edició de dos llibres molt remarcables: *De l'Aneto al Canigó* i *De la Madalena al Canigó*, en un dels quals recull els quaderns d'excursió de Mossèn Cinto dels anys 1882 i 1883. L'autor d'infinat de deliciosos versos vora el Ter i el Llobregat, que va dotar la serralada del Canigó de contingut místic, ha rebut el seu reconeixement vora l'Ebre i les serralades de Maestrat-Caro-Montsià-Priorat-Montsant, mitjançant els gèneres literaris més diversos.